

Konsekvensutredning avseende förslag till Skolverkets föreskrifter om nationell sammanhållen yrkesutbildning i komvux

Innehållet i konsekvensutredningen utgår från förordningen (2024:183) om konsekvensutredningar.

Sammanfattning

Skolverket lämnar förslag på föreskrifter för nationell sammanhållen yrkesutbildning till undersköterska inom kommunal vuxenutbildning (komvux) på gymnasial nivå. Bemyndigandet att fastställa vissa sammanhållna yrkesutbildningar i komvux på gymnasial nivå i föreskrifter trädde i kraft 1 juli 2023 och kan börja tillämpas på utbildning från 1 januari 2025. Den föreslagna sammanhållna yrkesutbildningen till undersköterska består av ämnen och nivåer i ämnen. Föreskrifterna ska enligt förslaget träda i kraft den 1 mars 2025 och tillämpas på utbildning som påbörjas efter den 30 juni 2025. Skolverket bedömer att innehållet i utbildningen motsvarar kraven på utbildning för att kunna ansöka om yrkestiteln undersköterska samt uppfyller kravet på ett nationell likvärdigt innehåll enligt förordningen (2011:1108) om vuxenutbildning.

1. Bakgrund

Skolverket har, enligt 2 kap. 10 b § förordningen (2011:1108) om vuxenutbildning, bemyndigande att meddela föreskrifter om vilka sammanhållna yrkesutbildningar som ska vara nationella och vilka ämnen och nivåer i ämnen¹ som ska ingå i dem. Berört nationellt programråd för gymnasial yrkesutbildning ska ges tillfälle att yttra sig innan Skolverket meddelar föreskrifterna.

Bemyndigandet avser nationella sammanhållna yrkesutbildningar i komvux på gymnasial nivå samt komvux som anpassad utbildning på gymnasial nivå. Bemyndigandet, som utgår från propositionen *Dimensionering av gymnasial utbildning för bättre kompetensförsörjning* (prop. 2021/22:159), trädde i kraft den 1 juli 2023 och kan tillämpas från 1 januari 2025. Bemyndigandet innebär en starkare statlig styrning av innehållet i de utbildningar som berörs. Sammanhållna yrkesutbildningar spelar också en viktig roll i den samverkan mellan kommuner som finns om att planera och bedriva utbildning tillsammans. Utbildningarna spelar även roll för andra bestämmelser som införs i och med dimensionering av gymnasial utbildning.

Villkoret för att Skolverket ska fastställa en sammanhållen yrkesutbildning (yrkespaket) inom komvux i föreskrifter är att den ska bestå av ämnen och nivåer² i ämnen som ger kunskaper som motsvarar kompetenskraven på nationell nivå inom ett yrkesområde där det ställs särskilda krav på ett nationellt likvärdigt innehåll i utbildningen. Exempel på ett sådant behov av likvärdigt innehåll kan vara en utbildning som leder till ett yrke eller en

---

² Utbildning som påbörjas innan 30 juni 2025 består av kurser i ämnesplaner.

funktion där det ställs vissa krav på utbildningen för att få behörighet, certifiering eller ett godkännande. Eller där det av säkerhetsskäl finns krav på ett visst innehåll.

Den 23 februari 2022 fattade riksdagen beslut om bifall på propositionen *Ämnesbetyg – betygen ska bättre spegla eleverns kunskaper* (prop. 2021/22:36). Beslutet innebär bland annat att ämnesbetyg ska ersätta kursbetyg inom gymnasieskolan, anpassade gymnasieskolan, komvux på gymnasial nivå och komvux som anpassad utbildning på gymnasial nivå. De nya bestämmelserna i skollagen (2010:800) trädde i kraft den 15 juli 2022 och ska tillämpas första gången på utbildning som påbörjas efter den 30 juni 2025. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för sammanhållna yrkesutbildningar som har påbörjats före den 1 juli 2025³.

2. Skolverkets överväganden och förslag

Skolverket föreslår att den sammanhållna yrkesutbildningen i komvux på gymnasial nivå, som motsvarar kraven på utbildning för att kunna ansöka om yrkestiteln undersköterska ska vara nationell och att innehållet i utbildningen ska fastställas i föreskrifter. Skolverket föreslår att tillämpningen av de föreslagna föreskrifterna ska sammanfalla med ämnesbetygsreformens tillämpning, det vill säga för utbildning som påbörjas efter den 30 juni 2025. I och med att föreskrifterna ska tillämpas från 1 juli 2025 är innehållet utformat utifrån ämnen och nivåer i ämnen.

Med anledning av att Skolverket avser att meddela föreskrifter för nationellt sammanhållna yrkesutbildningar har även ett förslag till anpassning av bilagan till betygskatalogen för kommunal vuxenutbildning gjorts. Detta förslag till anpassning hanteras inom Skolverkets ärende med dnr 2024:1159.

Undersköterska

Det finns 16 SSYK⁴-kodade inriktningar för undersköterska, men samtliga har titeln undersköterska och en och samma grundutbildning: Sammanhållna yrkesutbildning till undersköterska inom komvux eller examen från vård- och omsorgsprogrammet.

Vård- och omsorgsprogrammet inom gymnasieskolan är idag utformad som en grundutbildning. Den sammanhållna yrkesutbildningen i komvux är framtagen för att i så stor omfattning som möjligt motsvara den programgemensamma delen av programmet. Utbildningen ska vara en bas för arbete som undersköterska inom olika former av vård och omsorg i hela landet. Det finns därmed ett särskilt krav på ett nationellt likvärdigt innehåll i utbildningen.

Yrkespaketet mot undersköterska är väl etablerat inom komvux sedan många år, både hos kommuner som är anslutna till Vård- och omsorgscollege (VO-college) och de som inte är det. Detta är den största yrkesutbildningen inom komvux.

2.1 Problemet och den förändring som Skolverket eftersträvar samt vilka konsekvenser som bedöms uppstå om ingen åtgärd vidtas

Undersköterska är en nationellt reglerad yrkestitel. Socialstyrelsen reglerar kraven för yrkestiteln och utfärdar bevis om rätt att använda yrkestiteln undersköterska. Enligt 2 och 5 §§⁵ Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (HSLF-FS 2023:14) om skyddad yrkestitel

---

³ Se ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna till lagen (SFS 2022:1318) om ändring i skollagen (2010:800).

⁴ Standard för svensk yrkesklassificering (SSYK), **Yrkesbenämningar klassificerade enligt SSYK SSYK 2012 – yrkesbenämningar (xlsx)**

⁵ Se Skolverkets statistik siris.skolverket.se/xlsx/live.com

för undersköterskor är grundregeln att det krävs antingen utbildning från vård- och omsorgsprogrammet eller yrkespaketet inom komvux. För att få bevis om rätt att använda yrkestiteln undersköterska krävs godkända betyg om minst 1 350 gymnasiepoäng i kurser eller ämnen med inriktning mot vård och omsorg, 100 gymnasiepoäng i svenska eller svenska som andraspråk samt 50 gymnasiepoäng i samhällskunskap.

Skolverket anser att det är betydelsefullt att genom föreskrifter kunna säkerställa att den föreskrivna utbildningen i komvux uppfyller Socialstyrelsens krav.

Branschorganisationer och arbetsgivare är på nationell nivå överens om krav på utbildningsnivå för anställning som undersköterska⁶. Utbildningskraven har därmed en stark förankring i branschen. VO-college, kommunal och SKR har varit drivande i frågan om fastställande av utbildningskraven med stark samsyn och förankring både nationellt, regionalt och lokalt.

2.2 Redogörelse för de olika alternativ som finns för att uppnå förändringen

För nationella sammanhållna yrkesutbildningar, som Skolverket fått bemyndigande att meddela föreskrifter för ställs särskilda krav på ett nationellt likvärdigt innehåll i utbildningen. Alternativet, att inte meddela föreskrifter om sådan utbildning kan innebära en högre risk att individer inte får det utbildningsinnehåll som behövs för anställning som undersköterska och för att kunna ansöka om bevis om rätt att använda yrkestiteln undersköterska. Skolverket ser också att den nationella sammanhållna yrkesutbildningen behöver vara utformad på så sätt att den motsvarar kraven enligt Socialstyrelsens föreskrifter.

3. Analys av de författningsförslag som lämnas

3.1 Beskrivning och beräkning av förslaget kostnader och intäkter för staten, kommuner, regioner, företag och andra enskilda

Statistik för genomförd yrkesutbildning inom vård- och omsorg (VO) i komvux visar att huvudmännen i hög grad använder Skolverkets befintliga kursutformade förslag till yrkespaket, som vi nu föreslår ska fastställas i föreskrifter. I de fall huvudmännen har utformat egna yrkespaket med annat innehåll har det handlat om tillägg till eller revidering av Skolverkets föreslagna yrkespaket. Skolverket bedömer därför att förslaget inte påverkar kostnaden för staten, huvudmannen eller enskilda utbildningsanordnare.

Totalt rapporterades 18 112 kursdeltagare in på kurser inom vård- och omsorgspaketet år 2023. 15 025 av dessa (83 procent) deltog i utbildning i form av det nationella yrkespaketet, medan 3 087 (17 procent) deltog i ett regionalt framtaget yrkespaket. 36 huvudmän anordnade regionala yrkespaket inom VO, och 121 huvudmän anordnade det nationella yrkespaketet inom VO.

3.2 Beskrivning av andra relevanta konsekvenser

Skolverket har beaktat perspektiven gällande jämställdhet, funktionshinder och nationella minoriteter och anser att förslagen inte medför några negativa effekter, eller på annat sätt påverkar dessa.

3.3 Redogörelse för vilka åtgärder som har vidtagits för att förslaget inte ska medföra mer långtgående kostnader eller begränsningar än vad som bedöms vara nödvändigt för att uppnå dess syfte

Skolverket bedömer att några särskilda åtgärder inte har behövt vidtas, eftersom förändringen, att meddela föreskrifter för utbildningen, inte är stor för huvudmännen. Enligt be-

---

⁶ VO-college, Kommunal och Sveriges Kommuner och Regioner (SKR)

myndigandet är det möjligt att ta fram föreskrifter för innehållet i det befintliga, kursutformade, yrkespaketet till undersköterska. Föreskrifterna skulle då kunna tillämpas från 1 januari 2025. För att minska antalet förändringar anser Skolverket dock att det är lämpligare att meddela föreskrifter med ämnesutformat innehåll och att föreskrifterna börja tillämpas i samband med införandet av ämnesbetyg, från och med 1 juli 2025.

Skolverket bistår huvudmän, rektorer, lärare, studie- och yrkesvägledare samt administratörer med informations- och implementeringsinsatser inför ett införande av ämnesbetyg inom gymnasieskolan, anpassade gymnasieskolan och kommunal vuxenutbildning. I dessa insatser ingår informations- och implementeringsinsatser gällande föreslagna föreskrifter. Myndigheten planerar informationsinsatser om föreskrifterna för nationell sammanhållen yrkesutbildning. Information kommer att ges bland annat via myndighetens nyhetsbrev och webbplats samt genom webinarier.

Information om innehållet i de nya ämnesnivåutformade yrkespaketen finns tillgänglig på Skolverkets webbplats från den 20 september 2024. Skolverket föreslår att föreskrifterna ska träda i kraft den 1 mars 2025. Föreskrifterna finns då tillgängliga cirka fyra månader innan de ämnesutformade utbildningarna kan tillämpas.

Skolverket ser möjligheter att föreskriva fler sammanhållna yrkesutbildningar i framtiden. För att kunna göra en nödvändig analys väljer myndigheten i detta läge att avvakta införandet av ämnesbetyg.

3.4 Beskrivning av hur och när konsekvenserna av författningsförslagen kan utvärderas

Skolverket förvaltar alla sina myndighetsföreskrifter. Minst en gång om året kontrolleras övergripande att föreskrifterna är korrekta, aktuella och ändamålsenliga.

4. Bedömning av om författningsförslagen inskränker den kommunala självstyrelsen

Skolverket gör bedömningen att det är nödvändigt att huvudmännen erbjuder ett utbildningsinnehåll som överensstämmer med de föreslagna föreskrifterna för att eleverna ska uppfylla de krav som ställs för att ansöka om yrkestiteln undersköterska. Huvudmannen har också möjlighet att ta fram lokalt utformade yrkespaket. Skolverket bedömer därför att författningsförslaget inte inskränker den kommunala självstyrelsen.

5. Bedömning av om författningsförslagen överensstämmer med eller går utöver de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen

Skolverket bedömer att förslagen inte påverkar de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen.

6. Uppgifter om de bemyndiganden som myndighetens beslutanderätt grundar sig på

Skolverket får enligt 2 kap. 10 b § förordning (2011:1108) om vuxenutbildning, efter att ha gett berört nationellt programråd för gymnasial yrkesutbildning tillfälle att yttra sig, meddela föreskrifter om vilka sammanhållna yrkesutbildningar som ska vara nationella och vilka ämnen och nivåer i ämnen som ska ingå i dem.

Villkoret för att Skolverket ska fastställa en sammanhållen yrkesutbildning i föreskrifter är att den ska bestå av ämnen och nivåer i ämnen som ger kunskaper som motsvarar kompetenskraven på nationell nivå inom ett yrkesområde där det ställs särskilda krav på ett nationellt likvärdigt innehåll i utbildningen. Exempel på ett sådant behov av likvärdigt innehåll kan vara krav på certifiering eller på ett godkännande för att få arbeta inom yrket. Det kan också handla om speciella krav på säkerhet.⁷

7. Samråd

Frågan om att ta fram föreskrifter för den sammanhållna yrkesutbildningen till undersköterska i komvux har diskuterats inom det nationella programrådet för vård- och omsorgsprogrammet. Ledamöterna har där getts möjlighet att yttra sig. Enligt protokoll från det nationella rådet för vård- och omsorgsprogrammets möte 2024-10-07 uttryckte flera av programrådets ledamöter att man inte står bakom förslaget. Anledningen är att komvuxarbete inte ingår i förslaget. Enligt skollagen kan en sammanhållen yrkesutbildning bestå av ämnen och nivåer i ämnen. Det finns därför ingen möjlighet att komvuxarbetet kan ingå utan en lagändring. I den föreslagna utbildningen ingår i stället ämnet vård och omsorg – specialisering.

---

⁷ Prop. 2021/22:159, *Dimensionering av gymnasial utbildning för bättre kompetensförsörjning*, s 90.